

Redakcja: Kraków 9, Płucki 28.
Telefon 3105.

Administracja: ul. Dunajewskiego 2.
Telefon 362.

Konto poczt. Kasy Oszczęd. 818.476

Rękopisy zwraca się tylko w razie wyraźnego zastrzeżenia. Na rękopisie, czytelnie, po jednej stronie pisany, należy z góry podać żadaną liczbę adzytek, których koszt oraz koszty kłisz ponosi w całości autor.

PRZEGŁĄD LEKARSKI

ORGAN URZĘDOWY TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO KRAKOWSKIEGO I TOW. LEK. GALIC., ORGAN ZWIĄZKU POLSKIEGO LEKARZY I PRZYRODNIKÓW W PETERSBURGU, TOWARZYSTWA LEKARZY POLSKICH W KIJOWIE, CHICAGO, DETROIT CZASOWO ORGAN OBU IZB LEKARSKICH GALICYJSKICH

WYDAWANY CZASOWO TAKŻE W ZASTĘPSTWIE

LWOWSKIEGO TYGODNIKA LEKARSKIEGO
ORGANU TOW. LEKARZY GALICYJSKICH I TOW. LEKARSKIEGO LWOWSKIEGO

CZASOPISMO LEKARSKIE

ORGAN TOWARZ. LEKARSKICH PROWINCYONALNYCH KRÓLESTWA POLSKIEGO.

WYCHODZI CO SOBOTA.

Przedpłaty przyjmują w Krakowie Administracja i Księgarnia S. A. Krzyżanowskiego, w Warszawie księgarnie Gebethnera i Wolfa, Wendego i Sr., nadto urzędy pocztowe austriackie i niemieckie.

ogłoszenia przyjmuje Administracja. Cena ogłoszeń: 70 halerczy za wiersz petytowy lub jego miejsce.

Przedpłata wynosi: rocznie K 60.— półrocznie 30.—, kwartalnie K 15.—.

Jeden numer osobno kosztuje 1.20 K.

Redaktor główny: Prof. Dr Stanisław Ciechanowski.

Komisja redakcyjna Przewodniczący: Redaktor główny. Członkowie: Dr W. Damski, prezes Tow. lek. krak.; dr A. Akerman, skarbnik Tow. lek., dr B. Wojciechowski, podskarbi komisji; dr Blassberg, prof. dr Browicz, prof. dr Krzyształowicz, prof. dr K. W. Majewski, prof. dr Rutkowski.

Przewodniczący Podkomisji redakcyjnej w Łodzi Dr S. Sterling (Piotrkowska 111).

DOM ZDROWIA

Konc. przez Namiestnictwo
Zakład leczniczy prywatny
w Krakowie
ul. Sienkiewicza 1. — Tel. 67.

W r. 1906 rozszerzony i zasadniczo przekształcony, uległ w r. 1911 dalszemu znacznemu powiększeniu i udoskonaleniu.

Przyjmuje przypadki chirurgiczne, położnicze, ginekologiczne i inne, z wykluczeniem chorób zakaźnych i ciężkich nerwic.

Leczenie sztucznem słońcem górskiem.
Prospekty na życzenie

PIERWSZY KRAJOWY WYRÓB BANDAŻY PRZEPUKLINOWYCH, OPASEK BRZUSZNYCH, PROSTOTRZYMACZY I T. P.

M. L. POLACZKA W SAMBORZE 21.

Wszelkie zlecenia WWPP. Lekarzy wykonuje natychmiast i wysyła pocztą.

(Sprzedaż detaliczna i hurtowna).

148

Zjednoczone firmy DROBNER—KRAKÓW

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Dział medyczny: Plac Szczepański 1. 3. — Telefon 415. — Adres telegr.: Drobneruniwers

poleca

Instrumenty chirurgiczne.

Meble operacyjne.

Kompletne urządzenia lekarskie.

(Nowo urządzona wystawa medyczna na I p.)

Kosztorysy na żądanie.

Kosztorysy na żądanie.

OTWARTO W LECZNICY ZWIĄZKOWEJ
W KRAKOWIE, UL. GARNCZARSKA 11.
191
EMANATORYUM RADOWE

Fabryka przetworów leczniczych Eugeniusza Matuli

w Radomyślu Wielkim poleca własne przetwory:

Kamphenol Prof. Dra Chlumsky'ego.

Znakomity an-
tyseptyk przy

róży, ropowicach, ropniakach, ozyrakach, przetokach gruźliczych i t. p.

Pilulae medic. Matula.

Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera:
Natr. arsenic. 0.0005 Ferr. protokół, 0.05, Chinin.
hydr.-Calc. glycerin. phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pelvis rnei q. s. Pigułki
te są otoczone cukrem. Wydaje się jedynie na przepis lekarski

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan. hypophosphor. comp.)

w działalności identyczny z syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony lek krzepiący w przypadkach niedokrwistości, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: Żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole podfosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej flasce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. — Sposób użycia: 2–3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

207

Zawiera ciała lotne jak: Olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol itp., które przetwarzane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo, dokładnie wcierniałą. W użyciu przyjemny, o miłej woni. Działa znakomicie w bólach gośćcowych różnych postaci, osobliwie w goście mięśniowym, postrzale, rwie kulszowej, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierały. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badanie, wykonane na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija wata lub flanelą. Do nabycia we wszystkich aptekach. Tylko w oryginalnych słoikach. Dozwolony w cesarstwie rosyjskim przez zatwierdzenie Rady Lekarskiej i Ministerium spraw wewnętrznych w Petersburgu.

Powyższe przetwory są do nabycia we wszystkich aptekach. — Główny skład w apiece WP. Konstantego Wiszniewskiego w Krakowie

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułek: *originali. Matula.* Nazwy, marka, ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy darmo i oplatnie przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych EUGENIUSZA MATULI w Radomyślu Wielkim.

ZAKŁAD WODOLECZNICZY I SANATORYUM

Dra KUPCZYKA

specjalisty chorób nerwowych
Kraków, Szujskiego 1. 9–11. Tel. 1295.

Wskazania: Choroby nerwowe, żołądka i jelit, niedokrwistość, skaza moczanowa, cukrzyca, otyłość, ogólne osłabienie, choroby serca i naczyń krwionośnych. 152

Dr. STANISŁAW LEWICKI

b. Asystent Kliniki chorób kobiecych
w Uniwersytecie lwowskim

ordynuje jak lat ubiegłych

287

w KRYNICY

willa pod Trąbką.

SOLANKA JODOWA DARKAU

pod Cieszyńem, Śląsk wschodni,

(solanka jodowa o wysokim zgęszczeniu)

162

Sezon od 15. maja do 15. września.

Zapytania zwracać do zarządu zdrojowiska Darkau.

Sanatorium dla chorób piersiowych

Dra K. DŁUSKIEGO W ZAKOPANEM.

122

Stale otwarte. — Przyjmuje pacjentów.

PRZEGLĄD LEKARSKI

ORGAN TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO KRAKOWSKIEGO, TOWARZYSTWA LEKARZY GALICYJSKICH, ZWIĄZKU POLSKIEGO LEKARZY I PRZYRODNIKÓW W PETERSBURGU, TOWARZYSTW LEK. POLSK. W KIJOWIE, CHICAGO I DETROIT, CZASOWO ORGAN OBU IZB LEKARSKICH GALICYJSKICH, WYDAWANY CZASOWO TAKŻE W ZASTĘPSTWIE »LWOWSKIEGO TYGODNIKA LEKARSKIEGO« ORGANU TOWARZYSTWA LEKARZY GALICYJSKICH I TOWARZYSTWA LEKARSKIEGO LWOWSKIEGO, ORAZ »CZASOPISMO LEKARSKIE« ORGAN TOWARZYSTW LEKARSKICH PROWINCYONALNYCH KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Redaktor główny: Prof. Dr Stanisław Ciechanowski.

Z kliniki chorób dziecięcych Uniw. Jagiell. w Krakowie.
(Dyrektor Prof. Dr Lewkowicz).

Leczenie swoiste nagminnego zapalenia opon.

IV. Doniesienie.

Zdolność wiązania dopełniacza i własności bakterjobójcze surowic leczniczych.

Podał

Dr Władysław Bujak,
asystent kliniki.

Spostrzeżenia kliniczne nad działaniem leczniczym surowicy przeciwmeningokokowej w nagminnym zapaleniu opon wykazują, zwłaszcza w ostatnich czasach, jak wynika z doniesień prof. Lewkowicza I, II, III, znaczną nierówność wyników. Obok przypadków, w których surowica działa korzystnie natychmiast, spotyka się inne, w których działanie to jest wręcz szkodliwe. Trudno zdać sobie na razie sprawę, na czym polega ta niedomoga surowicy, tem więcej, że dotychczas nie wiadomo napewno, jakie własności swoiste surowicy przeciwmeningokokowej działają leczniczo. Tem tłumaczy się różny sposób otrzymywania surowic, jak i niestabilny dotychczas sposób miareczkowania ich siły.

Surowica przeciwmeningokokowa zawiera kilka czynników swoistych: 1. antytoksyny, 2. aglutyniny i precypityny, 3. istoty wiążące dopełniacz, 4. bakterjotropiny, 5. opsoniny, 6. istoty bakterjobójcze.

Nie wszystkie z tych swoistych ciał posiadają działanie lecznicze.

Antytoksynę, a raczej antyendotoksynę, można wykazać w doświadczeniu na zwierzętach, jak to stwierdził Jochmann⁸⁾, Flexner¹⁷⁾ i Ruppel. Wiadomo jednak, że jadowitość meningokoka jest bardzo niestała i wogóle słaba dla zwierząt. Jedynie Ruppel⁴⁾ wyhodował szczep silnie jadowity, przeciw któremu uodpornia zwierzęta pracowniane, wstrzykując im stopniowo coraz większe ilości meningokoków zwyczajnych. Szczep Ruppla jest jednak wyjątkowym pod względem jadowitości, gdyż dokładne badania Krumbeina i Schatilloffa z pracowni Kollego wykazały, że udaje się wprawdzie zwiększyć jadowitość meningokoka, nie w tym jednak stopniu, jak podaje Ruppel, a prócz tego jadowitość nie jest stała. Podobnie Kraus i Baecher³⁾ otrzymali zapomocą sody n/10 z hodowli wyciąg, zabijający małe zwierzęta po wstrzyknięciu 0.5 cm³; działanie trujące ulega zubożeniu przez dodatek 0.5—0.2 cm³ surowicy ochronnej. Na tej podstawie Kraus i Doerr^{*)} przypisują antyendotoksynie główne działanie lecznicze. Pomimo to większość badaczy zgadza się w poglądzie, że miareczkowanie surowicy leczniczej jednostką tak chwiejną jest niemożliwe i jedynie Ruppel posługuje się tym sposobem.

Poza tem jest rzeczą wysoce wątpliwą, czy przeciwydady stanowią najważniejszy czynnik leczniczy. Spostrzeżenia kliniczne dowodzą bowiem, że w przypadkach, w których przez wprowadzenie surowicy leczniczej do worka podpajęczynówkowego i ko-

mór mózgowych nie uzyska się zniknięcia meningokoków, nie można dostrzedz żadnego korzystnego wpływu ani na ogólne, ani na miejscowe objawy. Stąd należy przypuszczać, że przeciwjadowe istoty ochronne nie odgrywają roli zasadniczej w leczeniu zapalenia nagminnego opon u człowieka, a co najwyżej mogą działać pomocniczo.

Zupełnie bez znaczenia pod względem leczniczym są precypityny i aglutyniny. Aglutyniny, jak wiadomo, nie działają uszkadzająco na drobnoustroje, więc też i nie mogą być wskaźnikiem leczniczej wartości surowicy. Wiadomo zresztą z innych badań, że aglutynacja nie postępuje równorzędnie z własnościami ochronnymi surowic leczniczych, a nadto zachowuje się rozmaicie wobec różnych szczepów. Krumbein i Schatilloff⁵⁾ uważają ją wprawdzie za swoistą i występującą stale w rozcieńczeniach 1:1000 po 24 godz. w 37°, lecz Elser, William, Huntoon⁷⁾ i inni stwierdzają, że pewne szczepy aglutynują się surowicą prawidłową w rozcieńczeniu 1:250, co różni się od danych Jochmanna⁸⁾, uważającego 1:80 za granicę aglutynacji meningokoków rzekomych od prawdziwych.

Istoty, wywołujące wiązanie dopełniacza, są dzisiaj przeważnie używane do miareczkowania surowic, jakkolwiek istoty te nie są równoznaczne z ciałami bakterjobójczymi, jak na to wskazują nowsze badania z zakresu duru brzuszego i cholery.

O wiele prawdopodobniejszą rolę pod względem leczniczym odgrywają bakterjotropiny, którym Neufeld⁹⁾ przypisuje niemal wyłącznie działanie w surowicy swoistej i których używa do mianowania siły tej surowicy. Czy jednakże sam fakt zwiększonej żerności nie jest tu wyrazem zadziałania innych istot, uszkadzających meningokoki, trudno napewno twierdzić; innemi słowy, nie jest wykluczone, że fagocytozie ulegają tylko meningokoki uszkodzone. Przemawiałyby za tem badania Kämmerera¹⁰⁾, który stwierdził silniejszą fagocytozę wobec gronkowców w rozczeniu NaCl, niż w płynie Ringera. W każdym razie do oznaczenia siły leczniczej surowicy sposób ten nadaje się dobrze i zyskuje sobie coraz więcej zwolenników. Zaznaczyć jedynie należy, jak to zauważa Kolle-Wassermann¹⁰⁾ na podstawie badań Löhleina, że już same ciała białe przemyle chłoną meningokoka. Objaw ten wyraźniej występuje po dodaniu surowicy prawidłowej, a dodanie surowicy swoistej wpływa tylko na wzmożenie tego zjawiska.

To samo odnosi się także do opsonin.

Istoty bakterjobójcze stwierdził w surowicy ochronnej Jochmann⁸⁾ tak »in vitro«, jak i w doświadczeniu na zwierzętach, rzecz dziwna jednak, nie przypisuje im większego znaczenia, wbrew Kollemu i Wassermannowi¹⁰⁾, a zwłaszcza Hohnowi^{*)}, który widzi w nich najważniejszy i jedyny czynnik leczniczy. Jochmann⁸⁾, przeprowadzając badania nad surowicą przeciwmeningokokową, przekonał się, że przy bezpośrednim działaniu swoistej surowicy uczynionej występuje zahamowanie wzrostu, dające się stwierdzić jeszcze w rozcieńczeniu 1:1280. Silniejsze działanie, bo zupełne wyjałowienie, występowało w rozcieńczeniu 1:32 do 1:64 przy użyciu surowicy świnki morskiej, której poprzednio wstrzyknięto surowicę leczniczą.

Wobec tych rozbieżności zapatrywać co do bakterjobójczości surowicy wskazane było bliższe zbadanie tej własności surowicy w związku z działaniem leczniczym u chorych. Przy uwzględnianiu wyników leczniczych opieramy się na szczegółowych badaniach prof. Lewkowicza.

*) cyt. wedł. Neufelda⁹⁾.

*) wedł. Kutschera¹²⁾.

Doświadczenia przeprowadziłem na trzech rodzajach surowic, mianowicie na surowicy, pochodzącej z państwowego zakładu w Wiedniu (z której pewne sorty nie nadawały się do badania bakteryo-bójczości z powodu dodatku fenolu), na surowicy z krakowskiego zakładu, który odstąpił klinice chorób dziecięcych pewną ilość surowicy celem wypróbowania, oraz na surowicy chorych, leczonych szczepionkami przez prof. Lewkowicza³⁾. Surowice innego pochodzenia nie były mi dostępne z powodu warunków, wywołanych wojną.

Badania wstępne wykazały przede wszystkim, że dwoinka Weichselbauma ginie szybko w roztworze soli kuchennej i że wobec tego nie można używać do rozcieńczania roztworu fizjologicznego w stanie czystym. Celem przekonania się, czy nie wpływa tu wyłącznie ciśnienie osmotyczne, przeprowadziłem próby w roztworach soli o różnym stężeniu, jak wskazuje niżej podana tablica.

Dla uniknięcia powtarzania zaznaczam z góry, że we wszystkich doświadczeniach nad bakteryo-bójczością postępowałem w podobny sposób, t. j. sporządzałem roztwory w objętości 1 cm³ w małych próbkach wyjąłowych, do których dodawałem równe ilości świeżo przygotowanej zawiesiny z 24-godzinnej hodowli meningokoka na agarze surowiczym w ilości 5—10 milionów dwoinek na każdą próbkę. Probówki wstawiałem do cieplarki o 37° na 4—5 godzin, poczem szczepiłem do rozpuszczonego agaru surowiczego o ciepłocie 42° C. pipetami kalibrowanymi po 0.05 cm³ płynu. Wyniki odczytywałem po 24 i 48 godzinach pobytu pożywek w cieplarni w 37° i znaczyłem ilość 1—10 kolonii na całej pożywce znakiem +, 10—100 kolonii ++, 100—1000 kolonii +++, ponad 1000 ++++.

W ten sposób przeprowadzono doświadczenie z działania roztworów NaCl na meningokoka.

1 cm ³ NaCl%	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0
Zawiesina Mgc	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
w roztworze	szczepiono po 4 godz. w 37° C. po 0.05 z każdego fizjologicznym roztworu.									
wynik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

W roztworze fizjologicznym soli (0.85%) ginie meningokok po 2½ godzinach w 37° C., jak wskazuje tablica:

1 cm ³ NaCl	0.85%	+ 0.1 zawies.	Mgc	—	Szczepiono po 0.05 cm ³	
po upływie minut	20	45	60	90	120	150
Wynik	++	++	++	++	+	—

Bakteryo-bójcze działanie soli kuchennej znane było już Fickerowi (1898)*), który przypisywał je nagłej zmianie ciśnienia osmotycznego. Że nie działa tu wyłącznie ten czynnik, dowodzi doświadczenie pierwsze, z którego wynika, że NaCl działa bakteryo-bójczo bez względu na stężenie roztworu.

Przyczyny należy szukać raczej w szkodliwym działaniu soli o jednowartościowym kationie w myśl doświadczeń Loeba⁹⁾. Zjawiska tego nigdzie — o ile mi wiadomo — nie uwzględniano, co stało się powodem, że ze spostrzeżeń nad odpornością meningokoka wysnuwano zapewne błędne wnioski. I tak Lingelsheim i Kutscher¹⁰⁾ twierdzą, że meningokok w roztworze fizjologicznym soli ginie, gdy wyschnie na perełkach szklanych, natomiast żyje 2—5 dni, o ile znajduje się w roztworze białka (n. p. ropie) lub śluzie.

W każdym razie wobec obniżenia ciśnienia osmotycznego okazuje się meningokok także mało wytrzymałym, gdyż w wodzie przekrojonej ginie szybciej, niż w roztworze fizjologicznym soli.

Wobec stwierdzenia szkodliwego działania soli kuchennej, przeprowadziłem próby z roztworem Ringera (Natr. chlor. 0.70, Calcii chlorati 0.02, Kalii chlorati, Natrii bicarbon. aa 0.01, Aquae dest. 100.0) i tu okazało się, że meningokok nie ginie, lecz wyrasta stosunkowo obficie, przeszczepiony nawet po 48 godzinach. Najodpowiedniejszym okazał się jednak dodatek surowicy, przy którym wpływ ujemny soli na dwoinkę Weichselbauma zupełnie zostaje zniesiony, o ile surowica stanowi 10—5% roztworu; w niższym stężeniu daje się dostrzec wpływ hamujący soli.

NaCl 0.85%	1 cm ³	1 cm ³	1 cm ³	1 cm ³	1 cm ³
Surow. uniecz.	0.1	0.05	0.02	0.01	0.005
Zawies. Mgc.	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Szczepiono po 3 godz. w 37°	po 0.05 cm ³ z każdego roztworu.				
Wynik po 48 g.	++++	++++	+++	++	—

*) wedł. Günthera¹⁸⁾.

Na zasadzie tych spostrzeżeń używałem do rozcieńczeń w dalszych doświadczeniach stale roztworu Ringera z dodatkiem 10% surowicy końskiej unieczynnionej.

Badania własności wiązania dopełniacza przeprowadziłem sposobem odmiennym od sposobu podanego przez Kollego i Wassermann¹⁰⁾, którzy używali surowicy w ilości niezmienniej, a antygeny (wyciąg meningokoków) w ilościach stopniowo się zmniejszających. Technika, stosowana w badaniach własnych, po przeprowadzeniu doświadczeń porównawczych, została ustalona w tej postaci, jakiej używali Krumbin i Schatloff⁵⁾, t. j. do zawiesiny meningokoka w ilości niezmienniej (0.3 cm³) dodawałem obniżające się w postępie geometrycznym ilości surowicy badanej, jak objaśnia doświadczenie, podane poniżej. Objętość ogólna wszystkich mieszanin wynosiła 3 cm³.

Surowica przeciwmening. wyrobu wied. zakł. z d. 2. IX. 1916.
Ser. 15. badana dnia 19. X. 1916.

Surow. cm ³	1.0	0.3	0.1	0.03	0.01	0.003	0.001	0.0003	0.0001
Wyciąg Mgc	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Dopełniacz	}								
świn. mor.									
1:10									

po godzinie w 37°

Amboc. hemo-lit. *) 1:100	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Krwinki bar. 5%	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Wynik po 2 godz. w 37° (zahamowanie)	+++	+++	+++	++	++	++	+	±	—

Ta sama surowica, badana co do ciał bakteryo-bójczych dnia 20. X. 1916 okazuje następujące wyniki:

Surow. w roztworze (nieczyn.)	1:1	1:32	1:10	1:32	1:100	1:320	1:1000
Zawies. Mgc	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
Dopeł. królika nierozcieńcz.	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Szczepiono po 5 godz. w 37°	po 0.05 cm ³ z każdej rurki						
Wynik po 24 g.	+++	+++	++	—	+	++	+++

Dla porównania przeprowadzono analogicznie doświadczenie z tą samą surowicą bez dopełniacza, z surowicą końską prawidłową z dopełniaczem i bez, z samym dopełniaczem królika, przyczem wszędzie stwierdzono obfity wzrost dwoinek bez śladu zahamowania.

Podobne doświadczenia przeprowadzono z surowicą tego samego pochodzenia z daty 18. XII. 1916 z wynikiem ściśle takim samym co do wiązania dopełniacza, a zbliżonym co do istot bakteryo-bójczych (1:10—1:32).

Z doświadczeń tych wynikało, że surowica wiedeńska okazuje miano 0.001 w wiązaniu dopełniacza, bakteryo-bójczość zaś w rozcieńczeniu 1:10 do 1:32, przyczem zahamowanie wzrostu można było zauważyć także w słabszych i silniejszych rozcieńczeniach.

Z całego szeregu doświadczeń, podjętych także z innymi seryami surowicy wiedeńskiej okazywało się, że najwybitniejsze działanie bakteryo-bójcze występuje stale w rozcieńczeniach 1:10—1:32 czyli 3—10%, które to rozcieńczenia należy uważać za »optimum« lecznicze.

Nadmienić tu należy, że nie wszystkie szczepy meningokoka nadają się tak do badania odczynu wiązania dopełniacza, jak i bakteryo-bójczości i że wszystkie badania, które podaje, były przeprowadzone na jednym, szczególnie odpowiednim szczepie.

Surowica, którą krakowski zakład przysłał nam do wypróbowania, pochodząca z dnia 27. II. 1916, a badana w dniu 16. V. 1917, okazuje słabe wiązanie dopełniacza, albowiem pełne zahamowanie w ilości 0.3 cm³, a ślad zahamowania przy 0.03 cm³, czyli działanie 10 razy słabsze od surowicy wiedeńskiej. Działanie bakteryo-bójcze surowicy krakowskiej okazało się równe zeru, siła aglutynująca natomiast prawie równa surowicy wiedeńskiej.

Na zasadzie tych spostrzeżeń można więc wysnuć wniosek, że w surowicy przeciwmeningokokowej istoty wywołujące

*) podwójna dawka hemolizująca.

wiązanie dopełniacza są odmienne od dwuchwytnika bakteryobójczego. Sprawa przedstawia się tu analogicznie do właściwości innych surowic ochronnych, jak przeciwdurowej (Moreschi, Neufeld, Hüne*) i przeciwocholerycznej (Haendel¹³⁾), w których wykazano odrębność istot wiążących dopełniacz od dwuchwytnika bakteryobójczego (bakteryolitycznego). Innymi słowy: siła wiązania dopełniacza w surowicy przeciwmeningokokowej nie jest wykładnikiem jej własności bakteryobójczych, jak to już było wiadome o surowicy przeciwdurowej i przeciwocholerycznej.

W dalszych badaniach dokonałem oznaczenia istot swoistych w surowicy chorych, którym oprócz surowicy przeciwmeningokokowej kilkakrotnie wstrzyknięto szczepionkę, sporządzoną z własnych meningokoków (autowakcyna).

I. Chory W. l. 5**), przyjęty d. 1. IV. 1917 do kliniki chorób dziecięcych z rozpoznaniem: Meningitis cer-spin. epid., w 6. dniu choroby.

Wstrzyknięcie surowicy leczniczej dokomorowe d. 2. IV., 7. IV. i 8. IV. po 20 cm³, w ostatnim dniu także podskórnie szczepionka w ilości 0.2 miliarda. 13. IV. (18. dzień choroby***) 18 cm³ surowicy dokomorowo. 14. IV. (19) 19 cm³ surowicy dokomorowo. Podskórnie 0.8 miliarda dwoinek. 20. IV. (25). Podskórnie 1.5 miliarda dwoinek. 26. IV. (31). Podskórnie 2 miliardy dwoinek. 3. V. (38). Podskórnie 3 miliardy dwoinek. 11. V. (46). Podskórnie 5 miliardów dwoinek. W dniu tym pobrana surowica wykazuje własności odchylenia dopełniacza bardzo słabe, bo 1 cm³ daje zaledwie ślad hemolizy. Bakteryobójczość 0. 20. V. (55) wiązanie dopełniacza przy 0.3 cm³ surowicy, bakteryobójczość zupełna 1:10. Wstrzyknięto podskórnie 8 miliardów meningokoków. 29. V. (64) wiązanie dopełniacza przy 0.1 cm³ surowicy, bakteryobójczość zupełna 1:10, zahamowanie wzrostu jeszcze 1:100. Wstrzyknięto podskórnie 12 miliardów dwoinek. 6. VI. (72) wiązanie dopełniacza przy 0.01 cm³ surowicy, bakteryobójczość zupełna 1:32, zahamowanie wzrostu 1:1000. Wstrzyknięto podskórnie 20 miliardów dwoinek. 15. VI. (81) 30 miliardów dwoinek podskórnie. 16. VI. (82) wiązanie dopełniacza przy 0.03 cm³. 3. VII. (99) 40 miliardów dwoinek podskórnie. 7. VII. (103) wiązanie dopełniacza przy 0.01 cm³. 11. VII. (107) wiązanie dopełniacza przy 0.03 cm³. 20. VII. (116) wiązanie dopełniacza przy 0.01 cm³. 30. VII. (126) wiązanie dopełniacza przy 0.10 cm³.

W przypadku tym przez wstrzykiwanie surowicy przeciwmeningokokowej nie uzyskało się wyleczenia. Wytepienie doszczętne meningokoków udało się wywołać dopiero przez wstrzyknięcie dokomorowe 15 cm³ własnej surowicy chorego, świeżo otrzymanej dnia 26. VI. Surowica ta, jak widzimy, była co do ciała wiążących dopełniacz 10—30 razy słabsza od wiedeńskiej, ale miała taką samą zawartość istot bakteryobójczych.

Po zaprzestaniu uodporniania następuje, jak się zdaje, szybkie opadanie miana surowicy.

II. Chory K. l. 18****), przyjęty do szpitala fortecznego V. dnia 2. IX. 1916 w 8. dniu nagminnego zapalenia opon. 3. IX. (9) wstrzyknięto dokomorowo 18 cm³ surowicy leczniczej, podskórnie zaś 0.32 miliarda dwoinek. W surowicy chorego bakteryobójczość surowicy 0. 10. IX. (16) 2.4 miliardów dwoinek podskórnie. Bakteryobójczość surowicy 0. 20. IX. (26) 5 miliardów dwoinek podskórnie. 6. X. (42) 6 miliardów dwoinek podskórnie, bakteryobójczość 0. 17. X. (531) bakteryobójczość surowicy 1:10 +.

III. Chory O. l. 23**) przyjęty do szpitala fortecznego V. d. 25. VIII. 1917 w 21. dniu choroby (nagminne zapalenie opon). 27. VIII. (23) wiązanie dopełniacza przy 0.01 cm³ surowicy. Podskórnie 2.5 miliardów dwoinek. 2. IX. (29) wiązanie dopełniacza przy 0.003 cm³. 4. IX. (31) podskórnie 10 miliardów dwoinek. 13. IX. (40) wiązanie dopełniacza przy 0.01 cm³.

Doświadczenia te, przeprowadzone na chorych, dowodzą, że przez wstrzykiwanie zawiesiny zabitych dwoinek nagminnego zapalenia opon udaje się wywołać uodpornienie czynne, dające się mierzyć tak sposobem wiązania dopełniacza, jak i własnościami bakteryobójczymi w surowicy. Własności bakteryobójcze pojawiają się tu dopiero pod wpływem szczepionki, po zastosowaniu 5 miliardów dwoinek, w 9. dniu po 6. wstrzyknięciu.

Ciekawem jest, że i w II przypadku, chociaż chodziło o przypadek, wyleczony bezpośrednio po pierwszym wstrzyknię-

ciu szczepionki, pojawiają się istoty bakteryobójcze mniej więcej w tym samym okresie, t. j. po 5 wstrzyknięciach, w 11. dniu po zastosowaniu 6 miliardów dwoinek. W przypadku I. wyniki badania własności ochronnych surowicy zbiegają się z wynikami badań klinicznych: wytepienie dwoinek w płynie mózgoworodzeniowym powiodło się własną surowicą chorego wówczas, gdy nabrała ona własności bakteryobójczych.

W przypadku III. stwierdzono w surowicy chorego, nie leczzonego swoiście, wysoką zdolność wiązania dopełniacza w 21. dniu choroby, powstałą widocznie samoistnie.

Na zasadzie przytoczonych badań wydawało się usprawiedliwionem przypuszczenie, że czynnikiem działającym w surowicy leczniczej są przede wszystkim istoty bakteryobójcze, a więc ciała, które dla skutecznego zadziałania wymagają obecności dopełniacza. Jak wiadomo, płyn mózgoworodzeniowy prawidłowy dopełniacza nie zawiera, w stanie zapalnym zaś bardzo nieznaczne ilości. Według własnych, nieogłoszonych badań z r. 1912, w przypadkach zapalenia nagminnego opon ilość dopełniacza w 1 cm³ płynu odpowiada 0.01 do 0.005 cm³ świeżej surowicy świnki morskiej: ilości te w układzie hemolitycznym wywołują zaledwie ślad rozpuszczenia krwinek, i pod względem praktycznym nie mogą wchodzić w rachubę.

Na tej podstawie wydawało się wskazanem spróbować działania surowicy leczniczej uczynnionej*). Próby podobne z uczynnieniem zapomocą surowicy chorego świeżo zebranej, zatem działającej jako dopełniacz, przeprowadzono w kilku przypadkach, wyniki zaś, tą drogą uzyskane, zdają się zachęcać do dalszych prób.

Badania przytoczone upoważniają do wniosków następujących:

I. Spostrzeżenia doświadczałne i kliniczne wskazują, że lecznicze działanie surowicy przeciwmeningokokowej polega przede wszystkim na własnościach bakteryobójczych.

II. Podobnie, jak w surowicy przeciwdurowej i przeciwocholerycznej, tak samo i w surowicy przeciwmeningokokowej można stwierdzić, że ciała wywołujące wiązanie dopełniacza nie są równoznaczne z dwuchwytnikiem bakteryobójczym.

Piśmiennictwo.

- 1—3. Lewkowicz: Przegl. l. 1916. Nr 1. i 2., 1917. Nr 43. 1919. Nr 16—18. i Wiener k. W. 1916. Nr 8., 1918. Nr 21. — 4. Ruppel: D. m. W. 1906. s. 1366. — 5. Krumbein-Schatiloff: D. m. W. 1908. s. 1002. — 6. Kraus u. Baecher: Ref. Ctrb. Bakt. T. 45. I. 1910. s. 56. — 7. Elser and Huntoon: Ref. tamże s. 37. — 8. Jochmann: D. m. W. 1906. s. 788. — 9. Neufeld: D. m. W. 1908. s. 2149. — 10. Kolle-Wassermann: D. m. W. 1906. s. 609. — 11. Loeb Jacques: Vorlesungen über die Dynamik der Lebenserscheinungen. Leipzig 1906. s. 81. — 12. Kutscher K. H.: w podr. Kolle-Wassermann Handb. d. path. Mikr. Jena 1912. T. IV. — 13. Haendel: D. m. W. 1907. s. 2030. — 14. Dopter Semaine: med. 1912. s. 298. — 15. Delort et Stiasnie: Ref. Z. f. Kinderh. T. VIII. s. 482. — 16. Halle: Ref. tamże. — 17. Flexner: w podr. Wolff Eisner, Handb. der Serumther. München 1910. — 18. Günther: Einführung in das Studium der Bakteriologie. Leipzig. 1906. s. 47. — 19. Kämmerer: M. m. W. 1907. s. 1916.

†

Dr Stanisław Dobrucki

naczelný lekarz szpitala św. Wincentego w Lublinie, wieloletni prezes Towarzystwa lekarskiego lubelskiego, członek honorowy Towarzystwa lekarskiego krakowskiego i lubelskiego, wybitny chirurg i zasłużony pisarz lekarski, zmarł w Lublinie w 56 r. ż. 11. lipca 1919.

*) cyt. wedł. Haendla¹³⁾.

**) ob. K. Lewkowicz, 3 przyp. 73*.

***) w nawiasie podano dzień choroby.

****) ob. K. Lewkowicz, 3) przyp. 64*.

*****) ob. K. Lewkowicz, 3) przyp. 79*.

*) Surowica przechowywana traci dopełniacz po 8 dniach wedł. Krumbeina i Schatiloffa⁵⁾.

Wiadomości bieżące.

Sejm uchwalił 19. VII. b. r. na zasadzie sprawozdania Komisji zdrowia publicznego zasadniczą ustawę sanitarną i ustawę o przymusowym szczepieniu krowianką, jak również przyjął sprawozdanie Komisji o wnioskach p. Dąbala co do zwalczania chorób zakaźnych. Do tych doniosłych uchwał Sejmu powrócimy, skoro tylko pozwoli na to miejsce.

Kraków. Dziekanem Wydziału lekarskiego na rok 1919/20 został wybrany prof. Dr Stanisław Ciechanowski.

— »Przyjaciel zdrowia ludu«, wychodzący pod redakcją Dr B. Kaczorowskiego w Makowie, zasługuje jako dobre pismo popularno-higieniczne dla kół najszerzych na jak największe poparcie ze strony lekarzy. Przedpłata roczna wynosi 8 marek czyli 16 koron.

— Dyplom doktora wszech nauk lekarskich uzyskał p. Adolf Uhl, rodem z Lednicy Niemieckiej, podporucznik wojsk p.

Lwów. Prof. Dr Witold Nowicki został mianowany zwyczajnym profesorem anatomii patologicznej. (Mon. p. Nr 156).

Warszawa. Od jesieni r. b. obsadzone będą posady lekarzy szkolnych przy seminariach nauczycielskich w pomniejszych miastach b. Kongresówki, z poborami od 8040 do 11.100 marek rocznie. Podania z dokumentami należy wnieść do Ministerstwa oświaty do d. 10. sierpnia 1919.

Zmarli: Dr Józef Pluta w Mińsku mazowieckim w 60 r. ż., Dr Izaak Goldberger w Podgórzu (z duru plamistego).

Redakcyja otrzymała: Zgórski i Demianowski: Uszkodzenia pracowników kolejowych z okręgu Lwowskiej Dyrekcyi kolejowej. Lwów 1919. — J. Jaworski: O obecnych stosunkach i sprawach lekarskich w Wielkopolsce. (Gaz. lek. 1919). — Prof. Dr Romuald Węglowski: Chirurgia operacyjna. Warszawa 1919. (Wydawnictwo M. Arcta). Stron 662 z 623 rysunkami.

Odpowiedzialny redaktor:

Prof. Dr Stanisław Ciechanowski.

Nadesłane.

ZAWIADOMIENIE

FIRMY

DROBNER-KRAKÓW

Nadszedł wielki transport

instrumentów chirurgicznych

oraz

mebli operacyjnych.

Ceny znacznie niższe.

135

DUŻY DOM

z urządzoną kliniką, graniczący z dużym ogrodem, odpowiedni też na pensjonat, w najlepszej okolicy Poznania z powodu choroby właściciela zaraz do sprzedania. Matern., Poznań, Nowo Ogrodowa 66

Dr Teofil Stachiewicz

ordynuje przez sezon

293

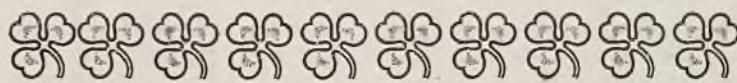
w Szczawnicy

Willa Szwajcarka

LEKARZ POTRZEBNY DO OSADY NOWY KORCZYN

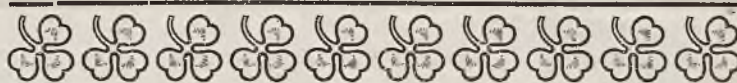
Praktyka 3000—7000 koron miesięcznie. 210

Ziemia Kielecka. pow. Busko, N. Korczyn, apteka.

Najlepsze skutki w niezżytach żołądka i pęcherza, jak też dróg oddechowych. 309

Prospekty rozsyła na żądanie Brunnen-Unternehmung Krondorfska bei Karlsbad lub też Generalna reprezentacyja dla Galicyi i Bukowiny, Kraków. Grodzka 68. Lwów. Rynek 21.

Dr Józef Mayer

ordynuje jak zwykle

140

w KRYNICY „Łazienki borowinowe“.

183

W SZCZAWNICY

ordynuje jak dawniej

295

lekarz zakładowy

Dr Kalikst Włyński

Pabianickie Towarzystwo Akcyjne przemysłu chemicznego

zawiadamia WW. PP. Lekarzy, że następujące wyroby:

Phytinum in capsulis operculatis

Phytinum liquidum, Lipoiodin tablettae 0.50×20, Salenal.

wprowadziło na nowo do handlu. Preparaty te nabywać można w każdej aptece.

Wyłączne zastępstwo fabryki powierzono nadal firmie

„Pharma“ Mr. B. Jawornicki sp. z ogr. odp. w Krakowie Długa 5,

do której WW. PP. Lekarze łaskawie zechcą się zwracać z ewentualnem żądaniem literatury i prób.

206

Wydawnictwo dzieł lekarskich polskich im. Edw. Korczyńskiego w Krakowie.

Zgłaszający się wprost do Administracji Wydawnictwa nabywać mogą za gotówkę i za nadesłaniem 2.00 kor. na przesyłkę pocztową następujące dzieła po cenach:

Jurasz: Laryngoskopia i choroby krtani (cena księgarska 4 kor. 50 hal.) za 1 kor.

Obaliński: Wykłady z zakresu chorób dróg moczowych męskich (3 kor. 60 h.) 1 kor.

Zuliński: Higiena szkolna (2 kor.) 1 kor.

Pieniążek: Laryngoskopia, oraz choroby krtani i tchawicy wraz z uzupełnieniem (9 kor.) 2 kor.

Smoleński: Hydroterapia (5 kor.) 2 kor.

Harajewicz: Gimnastyczne leczenie chorób niewieści (80 hal.) 50 hal.

Rozprawy z zakresu medycyny praktycznej (Serya I. i II.) (12 kor.) 2 kor.

Gluziński: Zarys ogólnej patologii i terapii gorączki (3 kor.) 1 kor.

Pisek: Terapia chorób serca i naczyń krwionośnych Część I. (7 kor.) 4 kor.

Jaworski: Podręcznik chorób żołądka i dietytyki szczególnej (11 kor.) 11 kor.

L. Korczyński: Zarys balneoterapii i balneografii krajowej (12 kor.) 9 kor.

Spira: Krótki zarys nauki o chorobach usznych (10 kor.) 7 kor.

Jordan i Dobrowolski: Nauka o położnictwie 25 kor.

Mięsowicz: Sposoby badań klinicznych. Cz. I. i II. po 12 kor.

Biuro Redakcyi i Administracji: Kraków, Kopernika 15. Klinika lekarska.

Dostawca Klinik Uniwersytetu Jagiellońskiego i Szpitali krajowych

Stanisław Baran i Ska

Magazyn instrumentów lekarsko-naukowych

Kraków, Sławkowska 6.

naprzeciw Hotelu Saskiego.

poleca

133

Chirurgiczne instrumenta.

Kompletuje i urządza sale operacyjne, pokoje ordynacyjne, laboratoria bakteryologiczne. — Piece dezynfekcyjne i do spalań opatrunków etc. systemu „Kori“.

Wszelkie utensylia lekarskie w zakres higieny, zdrowia i pielęgnowania chorych wchodzące.

Mikroskopy. Aparaty Röntgena. Lampy kwarcowe.

Ceny niższe.

Własny warsztat napraw.

Obsługa fachowa.

Treść:

Dr Władysław Bujak: Leczenie swoiste nagminnego zapalenia opon IV. Doniesienie. Zdolność wiązania dopełniacza i własności bakterjobójcze surowic leczniczych str. 123

† Dr Stanisław Dobrucki str. 126
Wiadomości bieżące str. 126
Ogłoszenia.

Uripurin-Spiess

Granulki używane przy skazie moczanowej.

Pudełko zawiera 50 gramów.

Valerianica-Spiess

(Essentia Valerianae compos).

Preparat waleryanowy, używany przy histeryi.

Flakon zawiera 100 gramów.

Vichy artific. Compr.-Spiess

Musujące tabletki sztucznej soli Vichy. Na szklankę zimnej wody 1—2 tabletki. Flakon zawiera 100 tabletek.

Pilosan-Spiess

Płyn wzmacniający włosy.

Codzienne natrzepywanie wzmacnia włosy, chroni je od wypadania i niszczy łupież. Pojemność flakonu 100 gramów.

Piperazinum effervescens Spiess

Glycérophosphate granulé Spiess

Glycérophosphate de fer granulé Spiess

Glycérophosphate de magnesium granulé Spiess

Glycérophosphate-Lecithine granulé Spiess

Forêtol Spiess

(Sal aromaticum pro balneo in capsulis).

Sól aromatyczna z wyciągiem igieł sosnowych, przeznaczona do kąpieli i wydzielająca w wodzie ciepłej zapach igliwia i ozon, posiadająca wpływ dodatni na serce, system nerwowy i drogi oddechowe, stosowana jako środek przeciwreumatyczny i odkażający.

Sposób użycia: przed wejściem do kąpieli wrzuca się kapsułkę do wody ciepłej. Jedna kapsułka wystarcza na jedną kąpiel.

Pudełko $\frac{1}{4}$ zawiera 6 kapsułek, pudełko $\frac{1}{2}$ zawiera 3 kapsułki.**Fructalein Spiess**

(Pastilli laxantes).

Owocowy środek czyszczący, posiadający formę miękkich pastylek, zawierający jako czynnik działający fenoltaleinę i agar-agar, działający pewnie, bez objawów ubocznych.

Dawka: 1—2 sztuki w razie potrzeby.

Pudełko zawiera 20 pastylek.

Hydrogenium hyperoxydat. stabilisatum Spiess

3%-towy utrwalony nadtlenek wodoru, nie podlegający samoistnemu rozkładowi.

Flakon zawiera około 100 gramów.

Liquor Ferri albuminati Spiess

Idealnie przygotowany preparat.

Stosuje się po $\frac{1}{2}$ —1 łyżeczce od kawy 3 razy dziennie z wodą lub mlekiem przed jedzeniem.Flakon $\frac{1}{4}$ zawiera około 400 gram., flakon $\frac{1}{2}$ zawiera około 200 gram.**Purgenal Spiess**

Tabulettae Phenolphthaleini à 0.1 g.

Stosuje się po 1 do 3 tabletek jako środek czyszczący.

Pudełko zawiera 25 tabletek.

Salosant Spiess

(Capsulae Santalo-saloli).

Wewnętrzny środek przeciw rzeżączce.

Dawka: 3—4 razy dziennie po 3 pigułki.

Zawartość pudełka — 60 pigułek.

204 b